



Innst. O. nr. 61

(2007–2008)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Ot.prp. nr. 51 (2007–2008)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om lov om endringer i folketrygdloven (svangerskaps- og foreldrepenger med 100 prosent dekning for selvstendig næringsdrivende)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innledning

Barne- og likestillingsdepartementet legger i proposisjonen fram forslag til endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) kapittel 14 om ytelser ved svangerskap, fødsel og adopsjon og kapittel 8 om sykepenger. Endringene gjelder selvstendig næringsdrivendes rett til svangerskapspenger og foreldrepenger med 100 pst. dekning av inntekt oppad begrenset til 6 G, samt innskrenkning av dekningsområdet til forsikring for tillegg til sykepenger og foreldrepenger mv. (tilleggsforsikringen).

Forslaget er en oppfølging av behandlingen av statsbudsjettet for 2008 der Stortinget sluttet seg til forslag i St.prp. nr. 1 (2007–2008) om å gi selvstendig næringsdrivende rett til svangerskapspenger og foreldrepenger med 100 pst. dekning av inntekt oppad begrenset til 6 G, med virkning fra 1. juli 2008. Budsjettvedtaket innebærer at endringen gjøres gjeldende for både løpende og nye tilfeller.

Begrunnelsen for forslaget var å legge bedre til rette for at selvstendig næringsdrivende mødre og fedre kan kombinere barneomsorg og yrkesaktivitet. Det ble vist til at økt sosial sikkerhet i forbindelse med svangerskap og fødsel kan stimulere flere kvinner til å etablere egen virksomhet. I tillegg ble det vist til at næringsdrivende fedre bør sikres et bedre økonomisk grunnlag for å kunne ta omsorgen for sine

barn, både under fedrekvoten og ved uttak av en større del av foreldrepengeperioden.

Odelstingsproposisjonen inneholder de nødvendige lovendringene for gjennomføring av budsjettvedtaket jf. Budsjett-innst. S. nr. 2 (2007–2008). Forslaget innebærer at foreldrepenger og svangerskapspenger tas ut av tilleggsforsikringens dekningsområde.

I tillegg foreslås en regelteknisk endring i folketrygdloven § 14-6 første ledd.

1.2 Departementets vurderinger og forslag

Departementet viser til at et grunnleggende mål for ytelser ved svangerskap, fødsel og adopsjon er å legge til rette for at foreldre kan kombinere småbarnsomsorg og yrkesaktivitet. Små barns omsorgsbehov er de samme, uavhengig av om foreldrene er arbeidstakere eller selvstendig næringsdrivende. Likeledes har foreldrene behov for ordninger som muliggjør et likestilt omsorgsansvar. Familie- og likestillingshensyn taler for at rettigheter i forbindelse med svangerskap, fødsel og omsorg for små barn bør være like gode og forutsigbare for selvstendig næringsdrivende som for arbeidstakere.

Flere kvinnelige etablerere vil bidra til å øke det totale arbeidstilbudet i alle deler av landet og skape et mangfoldig næringsliv med bedre forutsetninger for verdiskaping, omstilling og nyskaping. Unge kvinner som velger å etablere seg som selvstendig næringsdrivende, bør derfor ikke komme dårligere ut økonomisk når de får barn, sammenlignet med arbeidstakere. Selvstendig næringsdrivende fedre bør også gis tilsvarende muligheter som mannlige arbeidstakere til å kombinere arbeid og familieliv. Disse fedrene bør sikres et sterkere økonomisk grunnlag for å ta omsorgen for sine barn, både under fedrekvoten og ved uttak av en større del av foreldrepengeperioden. I 2006 var 37 pst. av kvinnene som avsluttet en periode med foreldrepenger og som hadde næring som

eneste inntekt, uten tilleggsforsikring. Tilsvarende gjaldt 77 pst. av mennene.

Departementet foreslår, under henvisning til Stortingets budsjettbehandling, at folketrygdloven endres slik at selvstendig næringsdrivende får rett til svangerskapspenge og foreldrepenger med 100 pst. dekning inntil 6 G. Forslaget innebærer at selvstendig næringsdrivende kan oppnå samme dekningsgrad som arbeidstakere uten å måtte tegne forsikring i henhold til folketrygdloven § 8-36. Forslaget omfatter også de som har kombinerte inntekter som frilansere og selvstendig næringsdrivende.

Forslaget innebærer ingen endring i muligheten til å velge mellom full sats og redusert sats for foreldrepenger. På samme måte som arbeidstakere kan selvstendige velge foreldrepenger med 100 pst. av inntektsgrunnlaget inntil 6 G i 44/41 uker eller foreldrepenger med 80 pst. av inntektsgrunnlaget i 54/51 uker. Forslaget innebærer heller ingen endringer i reglene om fastsettelse av inntektsgrunnlaget.

Endringen foreslås å gjelde fra 1. juli 2008. Fra samme dato tas foreldrepenger og svangerskapspenge ut av dekningsområdet til forsikringen for tillegg i sykepenge og foreldrepenger, jf. folketrygdloven § 8-36. Endringen gjøres gjeldende for både løpende og nye tilfeller.

Det vises til forslag til endringer i folketrygdloven §§ 8-36, 8-37, 14-4 og 14-7.

1.3 Regelteknisk endring

I henhold til lov 21. april 2006 nr. 10 (i kraft 1. januar 2007) ble bestemmelsene i folketrygdloven kapittel 14 omredigert bl.a. ved at reglene for fødselspenge og adopsjonspenge ble slått sammen under betegnelsen foreldrepenger. Før omredigeringen gikk det klart fram av folketrygdloven daværende § 14-14 tredje ledd, at mor ved adopsjon måtte oppfylle kravet om opptjening i form av yrkesaktivitet i minst seks av de siste ti månedene før omsorgsovertakelsen. Dette går ikke lenger fram av lovteksten. Etter omredigeringen er reglene om opptjening av rett til foreldrepenger tatt inn i folketrygdloven § 14-6 første ledd som knytter opptjeningsvilkårene til det tidspunktet vedkommendes uttak av foreldrepenger tar til. Bestemmelsen gjelder både far og mor ved henholdsvis fødsel og adopsjon.

Det går klart fram av forarbeidene, jf. Ot.prp. nr. 104 (2004–2005) s. 39, at omredigeringen ikke er ment å gi materielle endringer i opptjeningsreglene. Foreldrepengeordningens systematikk forutsetter at mors rettighetsstatus er klarlagt ved stønadsperiodens begynnelse, som ved adopsjon er tidspunktet for omsorgsovertakelsen. Ordningen bygger dessuten på et prinsipp om størst mulig likhet for ytelser ved fødsel og adopsjon. Departementet har på denne bakgrunn lagt til grunn at mor fortsatt må ha opptjent rett

til foreldrepenger ved adopsjon senest ved omsorgsovertakelsen, uavhengig av om hun faktisk starter sitt uttak på det tidspunktet eller ikke.

Departementet foreslår at ordlyden i folketrygdloven § 14-6 første ledd andre punktum endres for å tydeliggjøre gjeldende rett.

1.4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Provenyeffekten av forslaget er beregnet til om lag 60 mill. kroner i 2008 for folketrygden. Anslaget for 2008 har sammenheng med at forslaget først trer i kraft 1. juli 2008. Når endringen får helårseffekt, er provenyeffekten anslått til om lag 120 mill. kroner (2008-kroner).

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Britt Hildeng, Espen Johnsen og Tove Karoline Knutsen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Høyre, Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, lederen May-Helen Molvær Grimstad, fra Senterpartiet, Trond Lode, og fra Venstre, Trine Skei Grande, viser til at forslaget er en oppfølging av behandling av statsbudsjettet for 2008 der Stortinget sluttet seg til forslaget om å gi selvstendig næringsdrivende rett til svangerskapspenge og foreldrepenger med 100 pst. dekning av inntekt oppad begrenset til 6 G med virkning fra 1. juli 2008. Komiteen viser i så måte til komiteens behandling av budsjettet og til Budsjett-innst. S. nr. 2 (2007–2008).

Komiteen er tilfreds med at selvstendig næringsdrivende nå kan oppnå samme dekningsgrad som arbeidstakere uten å måtte tegne forsikring i henhold til folketrygdloven § 8-36 og at loven blir endret i samsvar med dette.

Komiteen slutter seg for øvrig til proposisjonsinnhold og til de foreslåtte endringer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at regjeringen Bondevik II i juli 2005 sendte sak om selvstendig næringsdrivendes trygderettigheter ved svangerskap, fødsel og omsorg for små barn ut på høring. I september 2006 fremmet Høyre et representantforslag om innføring av bedre trygderettigheter for denne gruppen (Dokument nr. 8:113 (2005-2006)). Forslaget ble vedlagt protokollen.

Disse medlemmer ser at det forslag Regjeringen nå fremmer ikke er i tråd med det forslag som

tidligere er fremlagt. Disse medlemmer mener at grunnlaget for endringen ikke imøtekommes med Regjeringens forslag. Når intensjonen er å likestille rettighetene, bør det skje i forhold til alle de rettigheter hvor selvstendig næringsdrivende ikke har samme trygdeytelser som andre ansatte, men er avhengig av egne forsikringsordninger. Disse medlemmer vil understreke at rett til 100 pst. inndekning også av omsorgspenger, pleiepenger og opplæringspenger må ivaretas og fremmer på dette grunnlag følgende forslag:

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å gi selvstendig næringsdrivende, uavhengig av om tilleggsforsikring er tegnet, rett til:

- 100 pst. dekning av omsorgspenger fra 1. dag (inntil 6 G)
- 100 pst. dekning av pleiepenger og opplæringspenger (inntil 6 G)."

Komiteens medlem fra Høyre viser til Høyres representantforslag (Dokument nr. 8:113 (2005-2006)) hvor det fremgår at likestilte trygdeytelser for selvstendig næringsdrivende kvinner ikke skal finansieres ved en økning i trygdeavgiften til folketrygden fra de selvstendig næringsdrivende selv. For Høyre er det et uttalt mål å styrke privat næringsvirksomhet generelt og kvinners muligheter for næringsvirksomhet spesielt, og dette medlem mener derfor det er en svekkelse av det private gründer-skap når denne gruppen selv må stå for inndekning av likestilte trygderettigheter. Dette medlem viser i den anledning til Høyres alternative budsjett for 2008 (Budsjett-innst. S. nr. 2 (2007-2008)).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er glad for at selvstendig næringsdrivende nå får rett til svangerskaps- og foreldrepenger fra folketrygden med 100 pst. dekning (inntil 6 G) med virkning fra 1. juli 2008. Disse medlemmer ønsker en fremtidsrettet næringspolitikk som legger til rette for gründere og selvstendig næringsdrivende og peker på at det er viktig å legge til rette for at selvstendig næringsdrivende kan kombinere yrkesaktivitet med omsorg for barn. Selvstendig næringsdrivende bør derfor sikres trygderettigheter på linje med andre arbeidstakere. I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2008 påpekte disse medlemmer at det var uforståelig at en styrking av selvstendig næringsdrivendes rettigheter skulle finansieres ved å innføre økt trygdeavgift for selvstendig næringsdrivende.

Disse medlemmer mener at selvstendig næringsdrivende også bør likestilles med andre arbeids-

takere når det gjelder sosiale trygderettigheter som sykepenger under svangerskap, omsorgspenger og pleie- og opplæringspenger. Disse medlemmer mener at dagens trygdeordninger for denne gruppen ikke legger til rette for en kombinasjon av småbarnsomsorg og yrkesaktivitet. Disse medlemmer viser til at jordbrukere og fiskere gjennom ulike avtaler har fått velferdsordninger som gir disse grupper utvidede rettigheter i forbindelse med svangerskap og fødsel. Hovedbegrunnelsen for disse særavtalene er å sikre rekruttering til disse næringer. En annen begrunnelse er at det er i næringenes interesse å sikre rekruttering av kvinner. Disse medlemmer mener det er viktig med styrket rekruttering også i andre næringer, ikke bare i primærnæringen. En likestilling av disse rettighetene vil legge bedre til rette for at flere kvinner vil ha mulighet til å starte egen arbeidsplass for seg selv og andre.

Komiteen viser til brev fra Barne- og likestillingsdepartementet 8. mai 2008 (vedlegg) der det opplyses om to trykkfeil i proposisjonen. Komiteen tar denne informasjonen til etterretning.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å gi selvstendig næringsdrivende, uavhengig av om tilleggsforsikring er tegnet, rett til:

- 100 pst. dekning av omsorgspenger fra 1. dag (inntil 6 G)
- 100 pst. dekning av pleiepenger og opplæringspenger (inntil 6 G).

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og til sine merknader og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i folketrygdloven (svangerskaps- og foreldrepenger med 100 prosent dekning for selvstendig næringsdrivende)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

Overskriften til § 8-36 skal lyde:

Forsikring for tillegg til sykepenger

§ 8-36 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde til sjette ledd blir tredje til femte ledd.

Overskriften til § 8-37 skal lyde:

Opphør av forsikring for tillegg til sykepenger

§ 14-4 femte ledd skal lyde:

Svangerskapspengene beregnes etter de samme bestemmelsene som sykepenger fra trygden, se kapittel 8. *Svangerskapspenger til selvstendig næringsdrivende ytes likevel med 100 prosent av beregningsgrunnlaget.* Det ytes ikke svangerskapspenger for den del av inntekten som overstiger seks ganger grunnbeløpet.

§ 14-6 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Ved adopsjon må moren ha opptjent rett til foreldrepenger ved omsorgsovertakelsen.

§ 14-7 første ledd skal lyde:

Foreldrepenger til hver av foreldrene beregnes på grunnlag av vedkommendes inntekt etter de samme reglene som for sykepenger fra trygden, se kapittel 8. *Foreldrepenger til selvstendig næringsdrivende ytes likevel med 100 prosent av beregningsgrunnlaget.* Det ytes ikke foreldrepenger for den del av inntekten som overstiger seks ganger grunnbeløpet.

II

Ikrafttredelsesbestemmelser

1. Endringene i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd §§ 8-36, 8-37, 14-4 og 14-7 trer i kraft 1. juli 2008. Endringene gjelder også for løpende tilfeller.
2. Endringen i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd § 14-6 trer i kraft straks.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 29. mai 2008

May-Helen Molvær Grimstad

leder

Britt Hildeng

ordfører

Vedlegg

**Brev fra Barne- og likestillingsdepartementet v/statsråden til familie- og kulturkomiteen,
datert 8. mai 2008**

Ad Ot.prp. nr. 51 (2007–2008) om endringer i folketrygdloven (svangerskaps- og foreldrepenger med 100 prosent dekning for selvstendig næringsdrivende)

Jeg viser til Ot.prp. nr. 51 (2007–2008) som ble oversendt til Stortinget fredag 25. april 2008. Det er beklageligvis to trykkfeil i proposisjonen. Dette gjelder siste setning i kap. 1 (side 1), der det henvises til

forslag om en regelteknisk endring i folketrygdloven § 14-10 første ledd. Tilsvarende er det i kap. 4 siste setning (side 4) en henvisning til folketrygdloven § 14-10 første ledd. Begge steder skulle det stått *§ 14-6 første ledd.*

For ordens skyld gjør jeg herved komiteen oppmerksom på de nevnte trykkfeilene i teksten.

